

بررسی بین المللی سازی نظام آموزش عالی در کشورهای آمریکا، کانادا و استرالیا و آرایه الگوی مناسب در ایران

فاطمه بهجتی اردکانی^۱ * محمد حسین یارمحمدیان^۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۴/۲۴ صص ۱۸-۱ تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۱/۲۹

چکیده

در عصر جهانی و بین المللی، مدرسان دانشگاهی کم تر به عنوان تأمین کنندگان اطلاعات و بیشتر به عنوان مفسرانی هستند که مسؤولیتشان ایجاد محیط مناسب علمی برای درک عمیق حوزه های علمی است. در این راستا هدف اصلی و نقطه توجه برنامه ریزان درسی، اساسا طراحی اهداف و برنامه های آموزشی مطلوب و کار آمد بوده است. در این مقاله از روش تحلیل محتوای کیفی با رویکرد قیاسی استفاده شده است تا رویکردهای بین المللی سازی برنامه های درسی آموزش عالی در کشورهای مختلف را مورد بررسی و مطالعه قرار دهد و در نهایت الگوی مناسب برای کشور ایران را پیشنهاد می دهد. نمونه پژوهش شامل دانشگاه ها و نظام های آموزش عالی در کشورهایی که به بین المللی کردن آموزش عالی پرداختند، از قبیل: آمریکا، کانادا و استرالیا است. روش نمونه گیری پژوهش به صورت نمونه گیری هدفمند از بین کشورهای که در زمینه بین المللی ساختن برنامه های درسی آموزش عالی فعالیت کرده اند، انجام گرفت. یافته های تحقیق شامل استراتژی ها، برنامه ها و فعالیت های مناسب برای بین المللی کردن برنامه های درسی و روش های تدریس و یادگیری آموزش عالی در هر کشور است. مقایسه استراتژی های سه کشور آمریکا، کانادا و استرالیا نشان داد که مهمترین استراتژی این کشورها بین المللی کردن برنامه درسی و یادگیری و الحاق محتوای بین المللی به برنامه های درسی موجود است و تغییر مکان فیزیکی استاد و دانشجو در قالب برنامه های مبادله کمتر مورد توجه است. امروزه ارجحیت بر بین المللی سازی برنامه های درسی بومی، ملی و محلی داخل هر کشور است.

واژه های کلیدی: بین المللی کردن، آموزش عالی، الگوی مناسب

۱- استادیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اردکان

۲- استاد مرکز تحقیقات مدیریت و اقتصاد سلامت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

علی رغم تحولات چشمگیری که در آموزش عالی کشور به وجود آمده است، ما همچنان فاصله زیادی با نظام های پیشرفته آموزش عالی جهان داریم و ناگزیر باید فاصله خود را با نظام های آموزشی جهان کمتر سازیم تا امکان بیشتر برای تعامل و ارتباط و مبادله با آن ها را به دست آوریم.

امروز آموزش عالی دیگر محدود به فضا و مکان و حتی زمان معینی نیست. دیدگاه ها و نظریه های گوناگون صاحب نظران در رابطه با ماهیت آموزش عالی در جهان امروز همگی به یک واقعیت اذعان دارند و آن این که وضعیت کنونی آموزش عالی و چیزی که از آن غالباً با عنوان آموزش عالی سنتی یاد می شود، آخرین روزهای عمر خود را سپری می کند. چنین اذعانی بر پایه این واقعیت شکل گرفته است که بخش مهمی از آموزش عالی به ویژه در بخش تحصیلات تکمیلی یعنی مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، وابسته به کاوش ها و کوشش های شخصی خود دانشجویان شده است.

برنامه ریزان و طراحان برنامه های درسی باید به دنبال بررسی برنامه ها و گسترش فعالیت های آموزش عالی با هدف افزایش مهارت های دانشجویان در دنیای رقابتی کنونی باشند. با وجود برنامه های درسی موجود این نگرانی وجود دارد که دانشگاه ها تنها به موسسات خدمات آموزشی تبدیل شوند و اهداف غایی بزرگتر آن در شناخت ناشناخته ها و بسط مرزهای دانش و کشف حقیقت بازمانند. بنابراین، این نظام ها باید روش ها و مدل های تربیتی مربوط به دوران قبل را کنار گذاشته و متناسب با شرایط و نیازهای جدید افراد، در جوامع مختلف برنامه ریزی کرده و محتوای آموزشی را طوری انتخاب کنند که افراد احساس کنند که می توانند با ارتباط مستمر با نظام آموزشی رسمی، راه حل های مناسب را برای پاسخ گویی به مشکلات خود و داشتن یک زندگی موفق در جامعه به دست آورند. (Knight J. and De Wit. H 1997).

بین المللی کردن آموزش عالی، امروزه به عنوان یک استراتژی کارآمد برای مواجهه با نیازهای متنوع جامعه ی جهانی شده مطرح است. هر برنامه بین المللی باید با در عین جهانی شدن، ویژگی ها و انتظارات مناسب جامعه ی محلی و ملی را نیز منعکس کند. برنامه های درسی بین المللی در حقیقت مهم ترین بعد یا رکن نظام های آموزش عالی بین المللی شده هستند. در این برنامه ها علاوه بر استفاده از رویکرد ها، شیوه ها و استراتژی های آموزشی موثر علمی در برنامه ها و دوره های آموزشی، از نظر محتوایی علاوه بر تحلیل و بررسی فرهنگ و دانش بومی به آموزش زبان، فرهنگ، تاریخ و تحلیل و ارزیابی ویژگی های سایر ملت ها و پرورش نیروی کار جهانی تکیه می شود. Motlow State Community College

2006 و Galligan, 2008 بین‌المللی کردن، به مباحثی چون یادگیری و تدریس، آموزش، ارزیابی، توسعه حرفه‌ای، سنجش و کیفیت فارغ‌التحصیلان همچنین ارزش‌ها و فهم بین فرهنگی مربوط است و می‌تواند مستقیماً درون برنامه‌های آموزشی معمولی یا در سطح تحصیلات تکمیلی و یا دوره‌های تربیت پژوهشگر یا هیات علمی لحاظ شود.

در یک طبقه بندی کلی می‌توان دلایل بین‌المللی کردن آموزش عالی را در سه زمینه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خلاصه کرد. از نظر سیاسی در جهان امروز، آموزش و به ویژه آموزش عالی را بعد چهارم سیاست خارجی می‌دانند (Air Lie 1992: 12). جوامعی در ساختار سیاسی جهانی برترند که از نظر قدرت، ثروت و اطلاعات در صحنه‌های رقابت جهانی در وضعیت مطلوب‌تری قرار داشته باشند. البته با توجه به رشد عملکردهای فرا ملی در نتیجه‌ی جهانی شدن، شناخت سایر فرهنگ‌ها و زبان‌ها ضرورت دارد بنابراین نظام‌های آموزشی در مقابل تحولات سیاسی وظایف خطیری بر دوش دارند، از جمله: افزایش آگاهی‌های معلمان، دانش‌آموزان، استادان و دانشجویان در زمینه‌های سیاست جهانی و پیامدهای آن بر جوامع ضعیف‌تر، شرکت فعال در سازمان‌های بین‌المللی، پرهیز از تعصبات و جانبداری‌های فردی و مطلق‌گرایی، زمینه‌سازی برای اصلاح و بازسازی در نظام تعلیم و تربیت، توجه و سرمایه‌گذاری بیشتر در آموزش و پرورش اصلاح و تقویت مدیریت‌های کلان و میانی در سطوح آموزش عالی و آموزش و پرورش.

از نظر فرهنگی مهم‌ترین هدف برای بین‌المللی شدن آموزش عالی گسترش ارزش‌ها و اصول مورد نظر فرهنگ ملی کشورها به عرصه بین‌المللی است (De. Wit 2002). بعد فرهنگی، مؤثرترین بعد از نظر تأثیرگذاری بر نظام آموزش و پرورش است. جهانی شدن باعث نفوذ ارزش‌های فرهنگی سایر جوامع در جامعه می‌شود. هم‌چنین رشد پدیده‌ی مهاجرت باعث ایجاد کلاس‌های چند فرهنگی و اهمیت یافتن یادگیری برای با هم زیستن و استلزامات خاص آن که شامل یادگیری شناخت خویشتن، قائل شدن احترام برای دیگران و آموختن حس مسؤولیت و همکاری با دیگران است، می‌گردد (دعائی و عالی، ۱۳۸۴). از نظر اقتصادی، آموزش عالی بین‌المللی هم در کوتاه مدت و هم مهم‌تر از آن در دراز مدت منبع مهم درآمدزایی دولت‌ها در عرصه ی اقتصاد بین‌المللی است. گسترش دیدگاه‌های نئولیبرالیستی باعث خصوصی سازی مدارس، قطع هزینه‌های عمومی در جهت تجهیز دانشگاه‌ها و باعث خودگردانی اقتصادی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی می‌شود. تربیت افرادی که بتوانند به دنبال سود فردی خود باشند، محوریت می‌یابد و در همین راستا

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اهمیت بیشتری پیدا می‌کند (دلانگ و لیزوت^۱، ۱۹۹۲، ص ۱۵). در زمینه‌ی تأثیر اقتصاد جهانی بر فرآیند آموزش و پرورش، «الوین تافلر» معتقد است در قرن بیست و یکم، عصری که در پیش روی داریم، عصر دانایی است. عصری که بر پایه‌ی قدرت، دانایی و ثروت بنا شده است. حتی در اقتصادی که بر پایه‌ی دانایی قرار گرفته، مهم‌ترین موضوع، سیاست داخلی یا توزیع ثروت نیست بلکه توزیع اطلاعات و رسانه‌هایی است که ثروت تولید می‌کند. وی در جای دیگر می‌نویسد: در قرن بیست و یکم، توسعه و قدرت اقتصادی، صرفاً با به کارگیری مغزها حاصل شد. (تافلر، ۱۳۷۷ ص ۵۳۶). به طور کلی، دانشگاه‌ها شاخص اصلی پیشرفت یک کشور محسوب می‌شوند و موجبات رقابت پویای یک کشور را در منطقه و جهان فراهم می‌کنند بنابراین، تقویت بعد بین‌المللی در آموزش عالی، تقویت کشور در رقابت‌های منطقه‌ای و جهانی نیز است. در این راستا هدف پژوهش حاضر بررسی و مقایسه استراتژی‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی و روش‌های تدریس و یادگیری آموزش عالی در کشورهای قبیل: آمریکا، کانادا و استرالیا و آرایه مدلی مناسب برای کشور ایران است.

روش پژوهش

در این تحقیق از روش تحلیل محتوای کیفی^۲ با رویکرد قیاسی^۳ استفاده شده است. این روش شامل تکنیک‌هایی برای تجزیه و تحلیل سیستماتیک متون، منظم کردن نتایج مشاهدات، مصاحبه‌ها، مباحث، اسناد، مقایسه‌ها، تجزیه و تحلیل یافته‌ها و ارائه یک چارچوب برای تجزیه و تحلیل روش‌مند و کنترل شده متون است. در رویکرد قیاسی ابتدا دیدگاه‌ها و یافته‌ها مورد بحث و بررسی قرار گرفته و سپس نتیجه‌گیری نهایی انجام می‌شود (مایرینگ^۴، ۲۰۰۰).

جامعه پژوهش، شامل دانشگاه‌ها و نظام‌های آموزش عالی در کشورهایی است که به بین‌المللی کردن آموزش عالی پرداخته‌اند.

روش نمونه‌گیری پژوهش به صورت نمونه‌گیری هدفمند^۵ از بین کشورهایی که در زمینه بین‌المللی ساختن برنامه‌های درسی آموزش عالی فعالیت کرده‌اند، انجام گرفت.

^۱ - Delong & Lizzot

^۲ Qualitative Content Analysis

^۳ - Inductive Category Development

^۴ Mayring

^۵ - Purposive

روش جمع‌آوری اطلاعات کیفی پژوهش

در این پژوهش روش جمع‌آوری اطلاعات از طریق مطالعه و بررسی مدارک علمی، کتابخانه‌ای و منابع اینترنتی و نشریات کشورهایی که در بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی آموزش عالی تلاش کرده‌اند، همچنین مصاحبه با کارشناسان و متخصصینی که در زمینه ارائه مدل برای بین‌المللی ساختن برنامه‌های درسی فعالیت کرده‌اند، انجام گرفت. اطلاعات از طریق موتورهای جستجوگر گوگل، یاهو، آلتا ویستا، گوگل اسکولار، فایند ارتیکل، منابع چاپی کتابخانه‌ای و الکترونیکی، مکاتبه به وسیله e-mail و پایگاه‌های اطلاعاتی موسسات بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی آموزش عالی در جهان و کشورهای منتخب جمع‌آوری و به دست آمد.

مراحل اجرای پژوهش

در این پژوهش ابتدا وضعیت موجود از طریق مطالعه برای طرح و تشریح مساله، مورد بررسی قرار گرفت و محدودیت‌ها، مزایا و اهداف برنامه بین‌المللی ساختن آموزش عالی تعیین گردید. سپس از طریق جستجو در اینترنت، کتاب‌ها و نشریات، دانشگاه‌های کشورهایی که در زمینه بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی تلاش کرده‌اند، مشخص گردید. در مرحله بعد از طریق جستجو در اینترنت، ساختار، مولفه‌ها، عناصر برنامه‌های درسی و خصوصیات نظام آموزش عالی دانشگاه‌های کشورهایی که در این زمینه پیشرو هستند، مورد بررسی قرار گرفت. پس از گردآوری و تحلیل اطلاعات لازم ساختار، عناصر و مولفه‌های برنامه‌های درسی نظام آموزش عالی در قالب مدل طراحی شد و از طریق مصاحبه به نظر خواهی از صاحب نظران اقدام گردید. در پایان با توجه به اعمال نظرات اصلاحی آن‌ها الگوی نهایی ارائه شد. به طور خلاصه مراحل انجام پژوهش به شرح زیر بود:

- ۱- بررسی وضعیت موجود و مطالعه تطبیقی بین‌المللی کردن نظام آموزش عالی در کشورهای منتخب
مراجعه به پایگاه‌ها و شبکه‌های اطلاعاتی اینترنت.
مراجعه به کتب و نشریات داخلی و خارجی.
استخراج مطالب مورد نیاز (پیشینه، مولفه‌ها و عناصر، مدل‌ها (الگوها)، ساختار و ابعاد نظام آموزش عالی).
- ۲- طراحی و تدوین مدل در قالب الگوی پیشنهادی.
- ۳- انجام مصاحبه با کارشناسان و متخصصین در زمینه موضوع پژوهش جهت اظهار نظر در مورد مدل و تعیین میزان تناسب.

- ۴- جمع آوری، و تحلیل داده ها و پیشنهادهای اصلاحی.
 ۵- بازنگری و اصلاح مدل بر اساس بازخوردها و ارائه الگوی نهایی.

روشهای تحلیل و تفسیر یافته ها

فرایند تحلیل یافته ها

در این تحقیق در بخش تحلیلی در مرحله اول ابتدا کشورهای فعال در زمینه بین المللی کردن برنامه های درسی با رویکرد میان رشته ای انتخاب شده و مقالات، سایت ها و انجمن های مرتبط با موضوع طبقه بندی شدند. (با توجه به نوع رویکرد تحقیق (قیاسی) تعیین ملاک طبقه بندی از مرور پیشینه و ادبیات تحقیق استخراج شده است).

در مرحله دوم با اضافه شدن متن ها و محتوا، مطالبی که ارتباط مستقیم با موضوع داشتند متناسب با هر طبقه بندی و متن قبلی در آن قرار گرفته و یا در دسته بندی جدیدی شکل گرفتند. در مرحله سوم مرور کلی به عمل آمد که متن های انتخابی، متناسب با موضوع مورد مطالعه باشد. با بررسی به عمل آمده از طریق شمارش وازه های مربوط به موضوع در متن، حدود ۹۰ درصد از متن های انتخابی با موضوع مرتبط است. در پایان، تفسیر نتایج و جمع بندی صورت گرفت و خلاصه نتایج فعالیت کشورهای مختلف در قالب جداول و نمودارها خلاصه شد و مورد تجزیه و تحلیل و مقایسه قرار گرفت.

در بخش دوم برای تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از مصاحبه از تحلیل موضوعی استفاده شد. تحلیل موضوعی فرایندی برای بررسی دقیق یافته های پژوهش است که هدف اصلی آن بیان سازه ها، مقوله ها و الگوهای است که برای توصیف و تبیین پدیده مورد پژوهش به کار می روند.

نتایج

بین المللی سازی برنامه درسی آموزش عالی در آمریکا

الحاق محتوای بین المللی به برنامه های درسی

از نظر انجمن بین المللی، بین فرهنگی تعلیم و تربیت آمریکا، بهترین روش تعلیم و تربیت بین المللی درون برنامه های درسی موجود است که یادگیری دانشجو را از طریق بالا بردن آگاهی و درک مسائل بین المللی از قبیل آشنایی فرهنگ ملل دیگر ارتقاء می دهد. به علاوه محتوای بین المللی برای دوره های موجود می تواند به انتقال مثبت ارزش ها نگرش ها و شناخت دانش جویان از افراد نظام ها فرهنگ ها و ملل مختلف منجر شود. چنین فرصت هایی به دانشجویان اجازه می دهد که اختلاف جزئی از جایگاه فرهنگ خودشان و فرضیاتی که در

محتوای جهانی بزرگ تر اشغال شده را درک کنند)، American Association of (2006 Community Colleges).

گرین (2005 Green) اظهار می‌دارد، اکثریت دانشجویان به خارج از کشور نمی‌روند، اگر چه مؤسسات باید تلاش کنند تا دانشجویان را برای مطالعه خارج از کشور تحریک کنند. اما این حقیقت وجود دارد که دانشجویان باید مهارت‌ها و دانش بین‌المللی را در محوطه دانشگاه (پردیس) و به طور مقدماتی در کلاس به دست آورند. فرصت‌های یادگیری بین‌المللی مقدماتی شامل: دوره‌هایی با موضوعات جهانی و بین‌المللی، یادگیری زبان‌های خارجی و ایجاد دوره‌هایی که به طور خاص بین‌المللی نیستند ولی روی موضوعات بین‌المللی یا جهانی تأکید دارند.

بنابراین هدف اصلی و عنوان کار چنین است: توسعه یادگیری دانشجو از طریق چشم‌اندازهای متنوع فرهنگی برای این که دانشجویان را برای موقعیت در یک جامعه جهانی آماده کند. این امر به طور کامل به وسیله ایجاد تعلیم و تربیت بین‌المللی درون برنامه‌های درسی موجود تحقق می‌یابد (Pinar 2008).

در تحقیقی که توسط هایوارد (Haiward, 2000) انجام شد، اظهار داشت که چون اکثریت دانشجویان آمریکایی در خارج تحصیل نمی‌کنند و بسیاری از این دانشجویان نزدیک دانشگاه هستند و رفت و آمد روزانه به دانشگاه دارند و بعضی خانواده و تعدادی شغل دارند که نمی‌گذارد آن‌ها در حوادث و مباحث دانشگاه شرکت کنند، پس مکان اصلی برای آموزش جهانی کلاس درس است. حتی برای آن دسته از دانشجویان که در خارج تحصیل می‌کنند یا در مباحث و فعالیت‌های دانشگاهی شرکت می‌کنند. برنامه درسی هنوز پایه و اساس آموزش کالج‌هاست.

بنابراین، بین‌المللی کردن برنامه درسی، که از جنبه‌های جدا نشدنی بین‌المللی، بین فرهنگی و جهانی در برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی است، استراتژی کلیدی برای یادگیری دانشجویان در مورد دیگر ملل، زبان‌شان، فرهنگ، تاریخچه و سوابق جهانی است (Motlow 2006 State Community College)، استراتژی‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای الحاق محتوای بین‌المللی به برنامه‌های درسی در آمریکا به طور خلاصه در جدول ۱ بیان شده است.

بین‌المللی سازی برنامه درسی دانشکده‌ها و دانشگاه‌های کانادا (AUCC)¹

¹ - The Association of university and collages of Canada.

تربیت فارغ التحصیلان جهانی

از زمانی که انجمن دانشگاه‌ها و دانشکده‌های کانادا (AUCC) بررسی در موضوع بین‌المللی کردن را آغاز کردند، دلیل و توجیه اصلی آن‌ها آماده‌سازی فارغ‌التحصیلان مطلع و آگاه بود. بنابراین طبیعی است که یکی از ابعاد بین‌المللی‌سازی در برنامه‌دستی و فرایند تدریس/یادگیری یک اولویت استراتژیک سازمانی است.

بین‌المللی‌سازی برنامه‌دستی ابزاری را برای دانشجویان کانادایی فراهم می‌کند تا مهارت‌ها و چشم‌اندازهای جهانی را توسعه دهند. همچنین فرایند تدریس، یادگیری را بیشتر در ارتباط با دانشجویان بین‌المللی در محوطه دانشگاه قرار می‌دهد (The Association of university and colleges of Canada 2000).

از آنجائی که یادگیری زبان‌ها کلید فهم دیگر فرهنگ‌ها و بینش جهانی بی‌همتاست، بنابراین یک روش ویژه برای توسعه تفکر حساسیت بین فرهنگی است. لازم است که دانشگاه‌ها یک زبان دوم برای اولین درجه فارغ‌التحصیلی در نظر گیرند. شوبرت^۱ (Schubert 2009) عضو هیات علمی و مدیر تدریس انگلیسی در دانشگاه یورک^۲ بیان می‌کند آموزش زبان، یک مهارت با ارزش برای استخدام در خیلی از بخش‌ها ست و به شهروندان و مراجعان چند فرهنگی در کشور خدمت می‌کند. شریک شدن با دیگر مؤسسات برای تدریس زبان‌ها نیز می‌تواند در این زمینه راه حلی مناسب باشد. به این نحو که دانشجویان را به دانشگاه‌هایی که دارای دانشجویان بین‌المللی هستند، اعزام کرد برای این که از فرصت‌های مناسب در این خصوص استفاده کنند (AUCC 2000).

همچنین برنامه‌دستی با سرفصل تربیت فارغ التحصیلان آگاه و خردمند متعلق به حوزه اعضای هیات علمی است و بین‌المللی کردن برنامه‌دستی نمی‌تواند بدون حمایت کامل آن‌ها انجام شود. بنابراین از لحاظ حساسیت، حمایت اعضای هیات علمی مهم است. نظارت بر تجربیات بین‌المللی اعضاء هیئت علمی در این زمینه راهکار مناسبی است. جذب اعضای هیات علمی کانادایی و بین‌المللی که توانایی زبان و تجربه بین‌المللی دارند، یک سرمایه با ارزش در هر دانشگاهی است. بنابراین دانشگاه‌ها ممکن است فرصت‌ها را برای رفتن اعضای هیات علمی به خارج از کشور افزایش دهند.

تشکیل کارگاه‌های فشرده برای اعضای هیات علمی نیز روش مناسبی است. شرکت کنندگان در کارگاه‌ها می‌توانند در زمینه مسائل بین‌المللی بحث کنند، ابزارهای نوین

¹ - Schubert.

² - York.

تدریس معرفی کنند برای مثال: انتخاب مطالعه موردی، سناریو حل مساله، فناوری مبتنی بر وب، ویدئو کنفرانس‌ها و روش‌های مقایسه‌ای که به دانشجویان برای توسعه مهارت‌های ضروری برای تجزیه و تحلیل ارزیابی و حل مشکل در محیط جهانی فرصت می‌دهد. راه حل مناسب دیگر کمک هزینه تدریس و تهیه کمک هزینه پژوهشی برای اعضای هیات علمی است.

بین‌المللی کردن برنامه درسی فرایند تدریس را به شکل مناسب تری برای دانشجویان بین‌المللی در محیط دانشگاه فراهم می‌کند و مسیری را برای دانشجویان کانادایی فراهم می‌کند تا دید و مهارت‌های جهانی را در کشورشان وسعت بخشند. مخصوصاً مهم است برای دانشجویانی که فرصت مطالعه خارج از کشور را ندارند، این امکان فراهم شود بنابراین نظارت بر تجربه دانشجویان برای تسهیل یادگیری بین فرهنگی و بین‌المللی در دانشگاه از اهمیت ویژه برخوردار است. قراردادن یادگیری بین فرهنگی و بین‌المللی در برنامه‌های علمی در این رابطه یک فعالیت خوب محسوب می‌شود. این امر می‌تواند از طریق مشارکت کارگاهی صورت گیرد. شرکت کنندگان کارگاه روش‌های یادگیری فعال از طریق تکلیف و تمرین را اجرا می‌کنند و از ابزارهای تدریس تعاملی که دانش بین فرهنگی، مهارت‌ها، نگرش‌ها و چشم‌انداز مورد انتظار از یک دانشجوی با صلاحیت جهانی را توسعه می‌دهد، استفاده می‌کنند.

افزایش یادگیری مطالعه خارج از کشور نیز یک راهکار مفید است چرا که در مبادله، دانشجویان محتوای بیشتری را یاد می‌گیرند. آن‌ها روش‌های مختلف یادگیری را می‌آموزند، تجربه بخش دیگری از جهان در تجربیات آنان منعکس می‌شود. دانشجویان آگاهند که تجربه آن‌ها در بازگشت به کلاس، کامل خواهد بود (AUC 2000). استراتژی‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای تربیت فارغ‌التحصیلان جهانی در کانادا به طور خلاصه در جدول ۱ بیان شده است.

بین‌المللی سازی برنامه درسی استرالیا

برنامه درسی بومی جهانی شده

ارتباط بین بین‌المللی کردن و بومی ماندن برنامه درسی در استرالیا از این اصول تبعیت می‌کند که بین‌المللی کردن یک عبارت و پاسخ به جهانی سازی است، هر برنامه بین‌المللی باید با برنامه مناسب محلی تلفیق شود و بین‌المللی کردن باید محلی، جهانی باشد (Galligan, 2008). بین‌المللی کردن، به مسائل یادگیری و تدریس، آموزش، ارزیابی، توسعه حرفه‌ای، سنجش و کیفیت فارغ‌التحصیلان همچنین ارزش‌ها و فهم بین فرهنگی مربوط

است و می‌تواند مستقیماً درون طرح‌های برنامه‌دانشکده یا از طریق مهارت‌های فارغ‌التحصیلی از قبیل سواد فرهنگی انجام شود. صلاحیت‌های استادان نیز مثل صلاحیت نیروی کار از نظر جهانی باید مورد توجه قرار گیرد.

توانایی دانشجویان با ایجاد رشته‌درسی مبتنی بر تئوری و عمل و کار در زمینه فرهنگی و جهانی متنوع، مرتبط است. برای تحقق این امر الگویی برای قرار دادن کیفیت فارغ‌التحصیلان درون برنامه‌درسی (شامل شهروند جهانی و سواد فرهنگی) مورد نیاز است. مهارت و سواد فرهنگی در دانشگاه می‌تواند در سطوح دوره‌ها و برنامه‌ها اجرا شود. اهداف زیر برای تدوین فرصت‌هایی برای دانشجویان مؤثر است:

فهم زمینه‌های محلی و ملی مثل: زمینه چند فرهنگی و بومی، فهم زمینه‌های بین‌المللی متنوع، توانایی کار با گروه‌های متنوع، فرهنگ‌ها، افراد و ارزش‌های مختلف، انجام تغییراتی در طرح تدریس و یادگیری شامل انعطاف‌پذیر بودن برنامه‌های درسی، تلفیق عمودی برنامه‌درسی با منابع خاص در زمینه بین‌المللی سازی، مرور برنامه‌ها و دوره‌ها و نظارت هدف از این طرح ارائه جریان خطی شکل، انعطاف‌پذیر، تلفیق عمودی برنامه‌درسی با منابع خاص است.

ارزیابی و سنجش به طور خاص به بین‌المللی سازی مربوط است. یک سیستم برای ارزیابی دوره‌ها و برنامه‌ها تدوین شده است که اطلاعات را جمع‌آوری می‌کند. این سیستم اطلاعات جمع‌آوری شده را مقایسه می‌کند یا الگوسازی می‌کند و در نهایت گزارش می‌کند. بعضی سؤالات که در آن مطرح می‌شود، عبارتند از:

- آیا آموزش بین‌فرهنگی برای استادان وجود دارد؟

- آیا فعالیت‌ها یا برنامه‌های مناسب بین‌المللی برای ارائه به دانشجویان وجود دارد؟

آیا فرصت‌هایی برای بین‌المللی کردن همکاری در تدریس و تحقیق وجود دارد؟

- آیا موافقت نامه‌های پیمانی بین انجمن دانشگاه‌های استرالیا و دیگر مؤسسات شریک یا آژانس‌ها وجود دارد؟ (Bell 2008). بهترین موارد برای نظارت مربوط است به ارتقای فهم بین فرهنگی از طریق آموزش برنامه‌هایی برای استادان و دانشجویان، اطمینان از قدرت تحمل^۱ فرهنگی، استفاده از دانشجویان بین‌المللی به عنوان یک منبع^۲.

بین‌المللی کردن یادگیری از زیر مجموعه‌هایی شامل وظایف زیر تشکیل شده است؛ تدوین چارچوب بین‌المللی سازی برنامه‌درسی در سطح دوره‌ها و برنامه‌ها، انجام ارزیابی از

¹ - Tolerance.

² - Reference.

دیگر دانشگاه‌ها، تهیه یک مجموعه از بین‌المللی سازی برنامه‌درسی با نمونه‌هایی از هر دانشکده، نمونه‌هایی از دانشگاه‌های دیگر و تدوین وبسایت‌ها، توسعه راهنماهایی برای به نمایش گذاشتن، مرور و ارزیابی در سطح دوره، توسعه برنامه‌های حرفه‌ای شامل کارگاه‌ها در زمینه آگاهی فرهنگی (Delvin 2008). استراتژی‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای برنامه‌درسی بومی جهانی شده در استرالیا به طور خلاصه در جدول ۱ بیان شده است.

الگوی مناسب در ایران

از طریق مرور ادبیات و مطالعات تطبیقی، مدلی مشتمل بر هفت بخش اصلی (مبانی نظری، مولفه‌های برنامه‌درسی، استراتژی‌های پژوهش بین‌المللی، ویژگی‌های عوامل بین‌المللی سازی (دانشجو و اعضای هیات علمی بین‌المللی)، زیرساخت‌های بین‌المللی، مراحل اجرایی و نظام ارزشیابی از مدل) برای ایران پیشنهاد می‌شود، که شکل شماره ۱ نشانگر آن است. بخش دوم مدل، شامل مولفه‌های برنامه‌درسی است که به منظور بین‌المللی ساختن برنامه‌های درسی آموزش عالی از اهمیت زیادی برخوردار است. مولفه‌های برنامه‌درسی شامل، اهداف، محتوا و سازماندهی محتوا، روش‌ها و استراتژی‌های جدید تدریس، روش‌های ارزشیابی جدید و محیط آموزشی است که شکل شماره (۲) نشان دهنده این زیر عنوان و مولفه‌های مربوط به آن است.

نتیجه‌گیری

مقایسه استراتژی‌های سه کشور آمریکا، کانادا و استرالیا نشان داد که مهم‌ترین استراتژی این کشورها بین‌المللی کردن برنامه‌درسی و یادگیری و الحاق محتوای بین‌المللی به برنامه‌های درسی موجود است و تغییر مکان فیزیکی استاد و دانشجو در قالب برنامه‌های مبادله کمتر مورد توجه است. امروزه ارجحیت بر بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی بومی، ملی و محلی داخل هر کشور است.

یک برنامه‌درسی بین‌المللی شده زمانی به یک ابزار قابل اجرا و عملی تبدیل می‌شود که امنیت برنامه‌های درسی محلی را تأمین، و دانشجویان را برای یک بازار کار جهانی آماده کند، شهروندان فعال سیاسی را که تمایل به دموکراسی مبتنی بر مشارکت مردم دارند، تشویق کند و مهارت‌های شهود و حل مساله را که برای ایجاد هارمونی چند فرهنگی ضروری است، افزایش و ارتقاء بخشد.

از لحاظ آموزشی، آماده نکردن دانشجویان برای زندگی، کار و تجارت در امور جهانی قابل توجه نیست اما مهم تر از آن این است که دانشگاه وسیله ای فراهم کند تا دانشجویان سواد بین المللی را به دست آورند. تغییر و اصلاح آموزش عالی منطبق با منطق جهانی‌شدن نیازمند اقداماتی است که خود دال بر تأثیرپذیری آموزش عالی از جهانی شدن است، از جمله: اصلاح هدف‌های کلی و هدف‌های عینی در برنامه درسی، بسط محتوای آموزش جهانی به آن اندازه که در برنامه درسی منعکس شود، تقاضا برای برنامه‌ی درسی آموزش جهانی برای گروه‌های درون دانشگاهی و گروه‌های اجتماع بیرونی. از این رو لازم است نظام آموزش عالی با تأثیر پذیری از جامعه جهانی شده دگرگون شود.

عناصر برنامه درسی

تعلیم و تربیت جدید در عصر جهانی نیاز به فارغ التحصیلانی با ویژگی های زیر دارد: فارغ التحصیلان یک دانشگاه بین المللی شده چارچوب مفهومی را در دیدگاه جهانی حوادث (گذشته و معاصر) توسعه خواهند داد و مسائل سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، تاریخی، محیط زیست و علمی و توسعه تکنولوژی را تجزیه و تحلیل می کنند. فارغ التحصیلان باید زبان های رایج دنیا مثل: انگلیسی، فرانسوی، عربی، چینی و... را فرا گیرند. آن ها باید فهم آینده نگری و بینش در مورد مردم دیگر نقاط دنیا با مطالعه زبان و فرهنگشان بهبود و توسعه بخشند.

از نظر جهانی فارغ التحصیلان با صلاحیت، ارزش فهم بین المللی را به منظور انجام کارهای فردی و تلاش مادام العمر درک خواهند کرد. فارغ التحصیلان باید حساسیت بین فرهنگی و سازگارشدن را درک کنند و از فرصت ها برای تعامل با افراد از فرهنگ ها و زمینه های مختلف بهره ببرند.

جهت تربیت چنین افرادی باید به تجدید نظر در فرایند سنتی آموزش عالی پرداخت، نقش های جدید استادان و دانشجویان را ترسیم کرد، مدل های جدیدی را طراحی و اجرا کرد و مجدانه به کالبد شکافی محیط جدید پرداخت. لذا این پژوهش در صدد بوده است تا با مرور ادبیات و پیشینه تحقیق در دانشگاه های دنیا و تجربیات کشورهای مختلف در زمینه بین المللی کردن برنامه های درسی آموزش عالی مدلی طراحی کند تا راهکارهای لازم را جهت بین المللی کردن برنامه های درسی آموزش عالی در ایران و همگام ساختن آن ها با تحولات جهانی پیشنهاد دهد.

جدول (۱) مقایسه ی بین المللی سازی برنامه درسی آموزش عالی در کشورهای منتخب

سال	نام کشور	هدف	برنامه ها	فعالیت ها
۲۰۰۷	آمریکا	الحاق محتوای بین المللی به برنامه های درسی	- برنامه های آموزش مباحث چند فرهنگی، مطالعات فرهنگی و قومی	تشکیل کارگاه های آموزشی برای استادان و اعضای هیات علمی
			برنامه های آموزش زبان.	تعیین سرفصل برنامه های درسی با عناوین درک تاریخچه جوامع، محیط های فیزیکی و جغرافیایی شان،

سال	نام کشور	هدف	برنامه‌ها	فعالیت‌ها
			گردهمایی و کنفرانس های بین‌المللی، کشوری و محلی.	ارزش‌ها، مؤسسات، زبان و سنت‌های فرهنگ آن جوامع، درک رابطه جامعه جهانی مدرن مانند در روابط فرهنگی، قانونی، سیاسی و اقتصادی با دیگر ملل، درک جنبه‌های متنوع فرهنگ در مورد مشکلات بشر و دانستن نقش فرهنگ در شکل‌گیری آن جنبه‌ها و دیدگاه‌ها.
۲۰۰۹	کانادا	تربیت فارغ التحصیلان جهانی	شریک شدن با دیگر مؤسسات برای تدریس زبان‌ها	جذب اعضای هیات علمی کانادایی و بین‌المللی که توانایی زبان و تجربه بین‌المللی دارند
			نظارت بر تجربیات بین‌المللی اعضای هیات علمی	حمایت از توسعه حرفه‌ای اعضا هیئت علمی
			قراردادن یادگیری بین فرهنگی و بین‌المللی در برنامه‌های علمی	تشکیل کارگاه‌ها در زمینه مسائل بین‌المللی
			تدریس برای اعضای هیئت علمی	تامین کمک هزینه تدریس و کمک هزینه پژوهشی برای اعضای هیئت علمی
				معرفی ابزارهای نوین تدریس برای مثال انتخاب

سال	نام کشور	هدف	برنامه ها	فعالیت‌ها
۲۰۰۸	استرالیا	برنامه درسی بومی جهانی شده	ارزیابی سالانه دوره‌ها و برنامه‌ها در زمینه بین‌المللی سازی	مطالعه موردی، سناریو حل مساله، فناوری مبتنی بر وب، ویدئو کنفرانس‌ها در زمینه مسائل بین‌المللی
			ارتقای فهم بین فرهنگی از طریق آموزش برنامه‌هایی برای استادان و دانشجویان.	کار با گروه‌های متنوع، فرهنگ‌ها، افراد و ارزش‌های مختلف.
			تشویق استفاده از دانشجویان بین‌المللی به عنوان یک منبع	بین‌المللی کردن دانشجویان در فضای دانشگاه و از طریق آموزش از راه دور
			تدوین چارچوب بین‌المللی سازی برنامه درسی در سطح دوره‌ها و برنامه‌ها.	تهیه یک مجموعه از بین‌المللی سازی برنامه درسی با نمونه‌هایی از هر دانشکده، نمونه‌هایی از دانشگاه‌های دیگر و تدوین وبسایت‌ها.
			انجام ارزیابی از دیگر دانشگاه‌ها برای دریافت راهکار	توسعه برنامه‌های حرفه‌ای شامل کارگاه‌ها در زمینه آگاهی فرهنگی

References

- تافلر، آ. (۱۳۷۷). جابه‌جایی در تدرسی، ترجمه شهیندخت خوارزمی، چاپ هفتم، تهران، انتشارات سیمرغ.
- دعایی، ح. عالی، م. (۱۳۸۴). سازمان‌ها در بستر جهانی شدن، مشهد، نشر بیان هدایت نور.
- Air. Lie. (1992). The Internationalization of higher education: Motivations and realities. The NEA1992 Almanac of Higher Education.
- American Association of Community Colleges & Association of Community College Trustees. (2006). Building the global community: Joint statement on the role of community colleges in international education. Retrieved January 15, 2007, from http://www.aacc.nche.edu/Content/NavigationMenu/ResourceCenter/Services/International/AACCACCT_Joint_Statement.pdf
- American Council on International Intercultural Education. (2006). National/state/ regional global education consortia. Retrieved July 24, 2006, from <http://www.aciie.org/consortia.htm>
- Association of universities and colleges of Canada (AUCC). (2000). Report on Internationalization at Canadian universities, P.47.
- Bell, M.E. (2008). Internationalization of the curriculum in higher education through study a bread and global Learning. PHD thesis. The University of Wollongong.
- De wit, H. (2002). Internationalization of higher education in the united states of America and Europe and the united states. Amsterdam: European Association for International Education
- Delvin. M (2008). An international and interdisciplinary approach To curriculum: The Melbourne model. Center for The Study of Higher Education The University of Melbourne Australia, U21 Conference Glasgow, Scotland February 21-22.
- Frost, R., Savage, C., & Natali, J. International studies in the community college: Faculty, courses and the curriculum. Videoconference on November 10, 2004.
- Galligan.L(2008). Internationalisation of the Curriculum. University of Southern Queensland. Learning and Teaching Support Unit
- Green, M.F. (2005). Internationalization in U.S. higher education: The student perspective. Washington, D.C.: American Council on Education.
- Hayward. F. M. (2000). Internationalization of US. Higher education: Preliminary Status Report, Washington, DC 20055-0191

- Knight J. and De Wit. H. (1997). Internationalization of higher education in Asia Pacific countries. Amsterdam: European Association for International Education.
- Mayring.ph(2000). Qualitative Content Analysis.Forum Social Qualitative research. Volum1.n 2 .Art 20. June 2000.
- Motlow State Community College. (2006). Mission statement. Retrieved December 31, 2006 from <http://www.msc.edu/mission.html>
- Motlow State Community College. (2006). Strategic planning-objectives-goals. Retrieved December 31, 2006 from <http://www.msc.edu/research/Sp/STRATEGIC%20PLAN%20FOR%20WEB.htm>
- Pinar, W. F. (2008). Intellectual advancement through The Internationalization of curriculum studies. Available from www.iaacs.org.
- Schubert. M. (2009). Internationalization and it's management at higher education institutions. Helsinki School of Economics ACTA Universities Oeconomicae Helsingiensis.